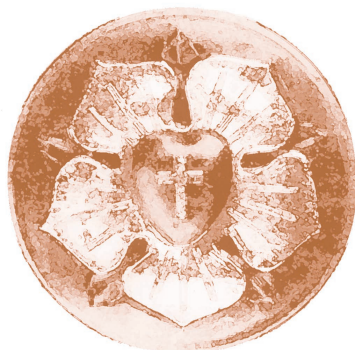

LUTHERSK KIRKETIDENDE

TEMA: MISJON OG FLERKULTURELT ARBEID I PRAKSIS

LEDER

INTERKULTURELL SJELESORG

ARTIKLER OG INNLEGG

MISJON OG FLERKULTURELT ARBEID
I PRAKSIS

VÅR MENIGHET, ET
INTERNASJONALT FELLESSKAP

ET FELLESSKAP PÅ TVERS AV FOLK FRA
MANGE NASJONALITETER, PÅ TVERS
AV KULTURER OG KIRKESAMFUNN

MISJON SOM RESSURS I
UNGDOMSARBEIDET

KOMMUNEREFORM, KIRKEORDNING
OG PRESTETJENESTEN

KOMMUNEREFORM OG EN KIRKE-
ORDNING SOM FORTSATT ER SYNODAL,
EPISKOPAL OG KONGREGASJONAL

SØNDAGSTEKSTEN

3. SØNDAG I FASTETIDEN

4. SØNDAG I FASTETIDEN

MARIA BUDSKAPSDAG

INTERKULTURELL SJELESORG

Utviklingen av sjelesorgfaget har i vesentlig grad skjedd innenfor et vestlig kulturelt og teologisk miljø. Selv om kirker og teologer fra andre deler av verden har gitt verdifulle bidrag de siste decenniene, har den moderne sjelesorgbevegelsen hatt en slagside mot europeiske og nordamerikanske "mainline churches". Dette gjenspeiles også i de typiske casene og eksemplene som litteraturen velger når sjelesørgeriske problemstillinger skal belyses. Både globalisering og religiøs pluralitet utfordrer denne ensidigheten.

Globalisering fører til at ulike kristne kulturer og kirker kommer tettere på hverandre. Dette skjer også på individnivå. Når min afrikanske nabo ønsker hjelp til å leve ut sin kristne tro i et fremmedartet land som Norge, hvem vil være en god samtalepartner?

Kontakt og utveksling mellom kristne i ulike deler av verden kan skje på mange måter. Mest nærliggende skulle vi tro at denne utvekslingen skjedde ved migrasjon, for eksempel fra Afrika til Norge. Men mye tyder på at kontakten mellom Den norske kirkes menigheter og immigrantmenighetene er begrenset. I dette nummeret av LK kan vi imidlertid lese om planmessige og vellykkede kontaktsprosjekter mellom slike menigheter og kirkesamfunn. Slike prosjekter bidrar til utveksling av kunnskap og bygging av fellesskap. Det kan også skje innenfor sjelesorgfaget. I 2009 ble boka "Restoring Life in Christ" presentert i Tanzania. I dette prosjektet samarbeidet Leif Gunnar

Engedal fra MF og Øivind Eide fra MHS med to afrikanske teologer og sjelesorglærere om en casebasert sjelesorgbok i afrikansk kontekst. Siden er boka oversatt til flere afrikanske språk og tatt i bruk i kirker og ved læresteder. Ved gjensidig utveksling av erfaring og kompetanse øker sannsynligheten for at den enkelte kan bli møtt på egne premisser, selv om sjelesørgeren har en annen kirkelig og kulturell bakgrunn.

Religiøs pluralitet utfordrer prestenes monopol i samfunnsinstitusjonene. Samfunnet gir rettigheter til alle borgere, også ved fengsler og helseinstitusjoner. Når en muslim er innlagt på sykehus og er i behov av åndelig og eksistensiell støtte, hvem vil være best egnet til å gi dette? Det norske samfunn er et utpreget kompetansesamfunn. Det er et mål at også sjelesorg og åndelig/eksistensiell

... interkulturell sjelesorg, et begrep som blant annet er brukt og anbefalt av Emmanuel Lartey, en av de ledende afrikanske teologene på området.

omsorg skal gis utfra kvalitets- og kompetansekriterier. Pastoralklinisk utdanning gis, men bare på masternivå, noe som ikke er tilgjengelig for alle. Det er heller ikke slik at denne utdanningen helt ukomplisert kan tilrettelegges for ikke-kristne ledere siden den er forankret i en kristen teologisk refleksjon over klinisk praksis. Derfor spørres det om hvordan imamer og andre religiøse ledere kan settes bedre i stand til å gi denne omsorgen. I mange trossamfunn er det liten eller ingen tradisjon for en slik tjeneste; sykehus i Iran har for eksempel ikke sykehusimamer. Teologisk fakultet ved UiO har gjennomført kurs med tanke på samtaler med men-

nesker i krise, der representanter fra en lang rekke tros og livssynssamfunn har deltatt. Oslo Universitetssykehus har gjort avtaler med et bredt spekter av slike kontaktpersoner som kan bistå med støttende samtaler. Ved St. Olavs Hospital er en muslim ansatt som en del av prestedtjenesten ved sykehuset, uten at kompetansekravene er identiske med dem som stilles til sykehusprester. Men det er også mange eksempler på at muslimer finner lutherske prester som sine samtalepartnere, noe Iselin Jørgensen undersøkte i sin masteravhandling om prestens rolle som sjelesørger i møte med muslimer, fra 2007.

Dette feltet har etter hvert fått betegnelsen *interkulturell sjelesorg*, et begrep som blant annet er brukt og anbefalt av Emmanuel Lartey, en av de ledende afrikanske teologene på området. Lartey utvider sjelesorgperspektivet og hevder at alle mennesker er både ”lik alle andre” (universelle), ”lik noen andre” (kulturelle) og ”lik ingen andre” (unike). Når bevisstheten om dette er til stede, kan gjensidig læring finne sted.

.....
SJUR ISAKSEN
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

MISJON OG FLERKULTURELT ARBEID I PRAKSIS

AV ROLF ARNE TJØSTHEIM, KONSULENT FOR MENIGHETSUTVIKLING, DET NORSKE MISJONSSELSKAP
ROLF.ARNE.TJOSTHEIM@NMS.NO

Kirken er pr definisjon sendt, men har vi borti-mot glemt oppdraget? Jesus sa til sine disipler etter oppstandelsen: "Som Far har sendt meg, sender jeg dere." (Joh. 20,21) Misjonsbefalingen finner vi i alle fall i fem forskjellige varianter. Men det er ingen tvil om hva oppdraget er: Gjør alle folkeslag til disipler, døb dem, og lær dem!

Vi har fått en flott ny visjonsformulering i Den norske kirke (DnK): "Mer himmel på jord". Med den følger noen presiseringer som går på at vi som kirke er bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende. Vi har en helhetlig tenkning når vi møter mennesker. Vi er ikke tause, men bekjennende til en tro på Gud vår Far og skaper, Jesus Kristus vår frelser og frigjører, i tillegg til nærværet og utrustningen Den hellige ånd gir oss. Vi er åpne og rause for alle mennesker og inkluderende uten grenser, tjenende ved å vise mennesker omsorg og varme, fremme rettferdighet og ta vare på skaperverket. Selve oppdraget kommer tydelig fram i den siste formuleringen under punktet "misjonerende", der det understrekes at vi er vitner om Jesus Kristus lokalt og globalt.

DnK har vært flinke til å få med sterke, målrettede og samtidig utfordrende formuleringer i både visjonsformulering og forskjellige vedtak på kirkemøtene. På kirkemøtet i 2012 var misjon oppe til behandling der kirkemøtekomiteen skriver i sine merknader til saken;

I vår tid ser vi et *paradigmeskifte* i kristen misjon, i tenkning og i praksis. Majoriteten av den kristne kirke befinner seg nå i det globale sør og øst. Samtidig har kristne fra andre deler av verden forflyttet seg til den vestlige verden.

Menigheter i Den norske kirke berikes av kristne innvandrere, samtidig som vi har fått mange nye migrantmenigheter. Misjonsoppdraget er gitt til oss i fellesskap, og komiteen mener at det ligger et stort potensiale til økt misjonsengasjement gjennom å ta våre felles ressurser i bruk.

DOBBELT PARADIGMESKIFTE – I MISJON OG I KULTUR

Retningen på misjon i dag er ikke bare fra oss til andre, men like mye fra andre til oss. Dette er ett av to markante paradigmeskifter som er skjedd de siste tiårene. I tillegg har samfunnet endret seg mye på kort tid; hele Europa har gått gjennom et stort kulturskifte som ofte karakteriseres som et paradigmeskifte.

I Norge har vi gått i fra å ha et relativt enhetlig samfunn til å bli et multikulturelt, multietnisk og etter-postmoderne samfunn. Dette har gjort at kirken sin rolle og posisjon også har endret seg, kanskje uten at vi som kirke og menighet har reflektert så mye over hva dette betyr.

Vi skal formidle evangeliet inn i vår samtid, på en kommuniserende og aktuell måte. Dette utfordrer oss til å være lærevillige og nysgjerrige overfor de ulike generasjoner vi har i dag. Hva er barn og unge opptatt av, og hvordan er deres hverdag. På hvilken måte kan vi som kirke kommunisere hvordan troen på Jesus betyr en forskjell i livet.

Som kirke har vi vært gjennom viktige og gode reformer i det siste, ikke minst i forhold til trosopplæring og gudstjenesteliv. Mange menigheter har med stor iver og entusiasme fått til mye

kreativt arbeid rettet mot aldersgruppene 0–18 år. Men årskullene etter konfirmasjonstiden er på mange måter fortsatt en utfordring. Videre er studenter og unge voksne en stor gruppe som vi i liten grad når gjennom kirkens aktiviteter eller gudstjenestefeiring. Derfor har også kirken satt inn sin satsing på årskullene fra 18 til 30 år. I forhold til utfordringen til å nå ut til bredden av de dømte ungdommene, studentene og unge voksne trenger vi å forene våre krefter og styrke vår innsats.

MENIGHETSPLANTING OG MENIGHETSUTVIKLING

I denne situasjonen har også Det norske misjons-selskap (NMS) gjennom mange år vært pådriver og fødselshjelper til flere menighetsplantinger i DnK-sammenheng, dessuten også til menighets-utviklingsprosjekter i ganske alminnelige DnK-menigheter. Noe har ungdom og studenter som målgruppe; andre har barnefamilier som hovedprioritet. Det avgjørende har selvfølgelig vært den lokale settingen og behovene i den enkelte menigheten. Grunnen til at NMS har gått inn i menighetsplantings- og menighetsutviklingsprosjekter, er at vi ønsker å ta på alvor paradigmeskiftene i misjon og i kultur. Generelt ser vi av bl.a. statistikk over gudstjeneste deltakelse og dåpstill i DnK at oppslutningen er synkende. Dette har vi respondert på med å være proaktive og fremme vekst og nytenkning. Målet er, som kirkemøtet selv har formulert det:

Det blir stadig tydeligere at misjonsoppdraget i vår tid handler om å dele evangeliet i en religiøst mangfoldig og sekularisert verden. Misjon må bygges på kunnskap om og respekt for andres livstolkning og åndelige erfaringer. Vi utfordres av trossøsken i andre deler av verden, som viser oss hvordan disippelskap – et liv i etterfølgelse og forsoning – henger sammen med levende spiritualitet og åndelig fornyelse. Dette angår på en særlig måte oss som kirke og som kristne enkeltmennesker i et av verdens rikeste land. Vi utfordres alle til å leve i tråd med Guds vilje i vårt forvalteroppdrag, nestekjærlighet og i arbeid for rettferdig fred. Skal vårt vitnesbyrd bli troverdig, må også våre liv vise at vi er Kristi etterfølgere. (Fra KM 07/12)

FLERKULTURELT ARBEID

Det flerkulturelle Norge er en utfordring og en ressurs for kirke og misjon. Vi utfordres alle til større åpenhet for immigranter, asylsøkere og arbeidsinnvandreregrupper av ulike slag. Av Norges 5 millioner innbyggere er ca. 0,5 million innvandrere. Vi må som kirke og misjon stille opp for og bety noe for våre nye landsmenn. Samtidig må vi ta på alvor de utfordringer som immigrasjon skaper i det norske samfunn, og de ringvirkninger dette gir for oss som misjon og kirke. Det må også sies at det allerede er mye godt og nyttig arbeid som gjøres av misjonsorganisasjoner, menigheter og enkeltpersoner i dette landskapet. Ut fra NMS' ståsted kan vi nevne følgende:

KIA (Kristent interkulturelt arbeid) er et viktig redskap som NMS har vært med på å starte, fra den spede begynnelsen i 1974 til i dag. Nå har KIA dekning i nesten alle større byer i Sør-Norge. I dag er dette et viktig og attraktivt tilbud som benyttes av immigrantmenigheter, lokalmenigheter i DnK så vel som enkeltpersoner fra innvandreregruppene i Norge. Her blir mennesker møtt med likeverd, omsorg og vennskap. Hovedmålsettingen for KIA er å integrere innvandrere i vanlige norske menigheter. Dette er en krevende øvelse. Svært mange av innvandrerne kommer til Norge med sin kristne bakgrunn, men har vanskelig for å finne seg til rette i en tradisjonell norsk kirkevirkelighet. Som kirke og misjonsorganisasjoner har vi ansvar for å finne veier som gjør at våre nye landsmenn blir tatt imot, sett og inkludert i et fellesskap. Innvandrere er ikke bare en ressurs for vårt samfunn, men også for kirke og misjon.

INTERNASJONALE MENIGHETER

NMS har i tillegg sett behovet for å etablere og videreutvikle internasjonale menigheter knyttet opp mot Den norske kirke. Her kan vi nevne Bergen International Church, startet opp i 2002, og Oslo International Church som ble startet opp i 2004. Stavanger International Church har en annen historie, fra å være en amerikansk menighet for amerikanere til å bli en internasjonal menighet bestående av nesten 30 for-

skjellige nasjonaliteter. De internasjonale menighetene NMS står i relasjon til, er alle forskjellige, men forsøker å ta på pulsen de lokale utfordringene en har på de ulike stedene. Misjonærer med erfaring fra misjonsarbeid utenfor Norges grenser er ofte blitt brukt som ledere i internasjonale menigheter. Vi har også eksempler på misjonærer fra sør inn i en slik sammenheng. Disse menighetene har fokus på å være et økumenisk fellesskap som i større grad gir rom for at innvandrere kan gjøre bruk av egen kirkelig bakgrunn og identitet. Nettopp dette å gi rom for tro som har et uttrykk som er annerledes enn det vi er vant med, er en stor utfordring for en vanlig menighet eller et fellesskap.

ÅSSIDEN MENIGHET, DRAMMEN

I Drammen har vi et godt eksempel på hva som er mulig å få til i en ganske så vanlig lokalmenighet i Den norske kirkes sammenheng. Åssiden menighet har de siste årene hatt et prosjekt som de har kalt "Vår menighet: Et internasjonalt fellesskap". Menigheten har sett på de lokale utfordringene de har med stor innvandrerbefolkning i sitt område, og gjort noe med det. De har klart å skape en kultur for åpenhet og raushet samtidig som en har tatt vare på sin identitet og egenart som "folkekirke" i sitt lokalmiljø. Gudstjenesteliv og menighetsliv er blitt mer og mer preget av et internasjonalt uttrykk som gjenspeiler lokalmiljøet menigheten er i. Denne menigheten er et godt eksempel til etterfølgelse for andre menigheter.

MIGRANTMENIGHETER

For mange av innvandrergruppene blir ikke en tilhørighet til en tradisjonell norsk lokalmenighet det mest naturlige. Fremveksten av stadig flere etniske immigratmenigheter har skutt fart de siste årene. De har behov for å ta vare på den tro, tradisjon og form som de er vant med fra sitt hjemland. Dette er ofte en kortsiktig løsning som gir en del utfordringer på sikt, spesielt i forhold

til barn og unge fra innvandremiljøene. Barn og unge har ofte et større behov for å slå rot i kulturen der de bor, og identifiserer seg ofte mer med den enn foreldrenes kultur og bakgrunn. Utfordringene i dette landskapet er mange og dype. Her har vi som misjonsorganisasjoner god kjennskap til utfordringene i interkulturell kommunikasjon. Et godt verktøy for kirker, organisasjoner, lokalmenigheter, foreninger og fellesskap er ressurspermen "På vei mot et inkluderende samfunn" som første gang ble utgitt i 2006 og kom i nytt opplag i 2012. Dette ressursmateriellet er utarbeidet av kirkelige og felleskirkelige organisasjoner (K-Stud, Norges kristne råd, KIA og Den norske kirke).

Lurer du på om du har en migrantmenighet i ditt nærmiljø, kan finne det ut på nettsiden www.migrantmenigheter.no

Mange ting tyder på at migrasjon vil øke i Europa og også Norge i tiden framover. Derfor er det viktig at vi holder fokus oppe på utfordringene dette gir oss, og framfor alt at vi gjør noe med det i våre sammenhenger.

MISJON PÅ DAGSORDEN HOS DE UNGE

Retningen i misjon i dag er at den går i alle retninger. Er vi klare for å ta alle utfordringene dette innebærer? Dette gjelder for den enkelte av oss, så vel som våre menigheter og misjonsorganisasjoner. Det ser ut for at den unge generasjon er hektet på i alle fall. Bare se hva Ungdommens Kirkemøte (UKM) uttalte:

"UKM oppfordrer alle til misjon. Dette må skje på en respektfull og likeverdig måte. Vi kan være tydelige på eget ståsted uten å presse oss på andre." (UKM 03/10) KM 07/12 kommenterer videre: "Misjon handler om kallet til hver enkelt av oss om å dele vår tro og være Jesu Kristi etterfølger i hverdagen. Det handler videre om menighetens evangelisering og diakoni i lokalsamfunnene og det globale oppdraget vi står i sammen med den verdensvide kirken."

VÅR MENIGHET, ET INTERNASJONALT FELLESSKAP

INTEGRASJON OG SAMARBEID I ÅSSIDEN MENIGHET

AV DAG KASPERSEN, SOGNEPREST I ÅSSIDEN
DAGK@DRAMMEN.KIRKEN.NO

Åssiden er en bydel i endring. Ikke bare er befolkningen blitt langt mer flerkulturell og flerreligiøs de siste 10 år, men lokalmenigheten er også blitt mer økumenisk og flerstemmig gjennom sin interaksjon med immigranter, kristne og andre. Dette har vært en lang prosess der menighetsrådet har lagt til rette for en type menighetsutvikling og læring som har satt dype spor etter seg. I samarbeid med Det Norske Misjonsselskap (NMS) startet vi i 2009 et utviklingsprosjekt som vi kalte: Vår menighet, et internasjonalt fellesskap. I denne fasen ble det prøvd ut mange forskjellige former for samarbeid og fellesskap i lokalkirken. Den nye gudstjenesteordningen har vært viktig med sine nye muligheter for involvering. Det redskapet som imidlertid har vist seg å fungere best for oss, er rett og slett musikk.

Når den lokale konteksten er i endring, endres også læringssituasjonen og læringsmulighetene. Selv om kirkenes programmer og overleverte redskaper stort sett fortsatt er de samme, har det åpnet seg nye rom i møte med nye mennesker og i møte med oss selv og vår misjon. Som et ledd i prosjektets første fase startet vi opp et kor som vi kalte Drammen International Gospel Choir. Dette koret har etablert seg som menighetens viktigste redskap i møte med migranter, og har nå over 55 medlemmer fra 12 forskjellige nasjoner (Se korets websider: www.digc.no). Dette koret er blitt en musikalsk og sosial motor i Åssiden menighet, en møteplass for mange som ellers neppe ville funnet veien til lokalkirken. Musikalsk leder, Sven Jøran Michelsen, skriver

stadig nye sanger til koret. DIGC har årlig arrangert ca. 8 større og mindre konserter i kirken, spesielt rettet inn mot migrantbefolkningen. I samarbeid med kirkens stab har de arrangert 4 årlige, internasjonale gudstjenester med gospelmusikk og lesninger på mange språk. Koret har dessuten vært samlet hver tirsdag i kirken til øvelse og sosialt fellesskap. I tillegg har koret en rekke andre aktiviteter som turneer, workshops, samlinger. Lokalkirken har fått et dynamisk flerkulturelt musikalsk miljø som arbeider seriøst og kvalitetsbevisst med gospelmusikk og tverrkulturelt lokalsamarbeid. Gjennom dette arbeidet er det dessuten bygget opp et helt nytt nettverk med ivrige frivillige.

Et slikt musikalsk miljø har vist seg å ha et stort potensial for integrering i bydelen og nærmiljøet. Mange kristne migranter, bosatt i kommunens foreløpige inntaksleiligheter for flyktninger, har funnet et miljø og en fritidsaktivitet med høy musikalsk kvalitet og økumenisk åpenhet.

Det er imidlertid mange utfordringer knyttet til et slikt menighetsutviklingsprogram. Det er resurskrevende og fordrer mye arbeidskraft som ikke finnes i lokalkirken. Vi har derfor på kontraktbasis måttet knytte oss til en medarbeider som har kompetanse og arbeidskraft til å drive dette voksende arbeidet. Utviklingsarbeid som er prosjektbasert krever dessuten mye ledelse og administrasjon. Koret er nå en del av prosjekt Gjestfri som bygger videre på strukturer, erfaringer, samarbeid og kompetanse som allerede

finnes i menighetens stab og i nettverket som er bygget opp.

Prosjekt Gjestfri fokuserer på læring (i et sosio-kulturelt erfaringsbasert perspektiv) og øvelse i gjestfrihet. Vi utforsker og praktiserer gjestfrihet i samarbeid med immigranter i nærmiljøet på Åssiden. Det er etablert et nytt barnekor etter samme modell som DIGC – som vi har kalt GospelTweens, en korkafé i tilknytning til

øvelsene og tilbud om språklæring (norskkurs i menighetens regi og enkle lesegrupper).

Vi har erfart gjennom disse årene at lokal-kirken kan åpne mer bevisst for kreativt samarbeid i sitt musikalske arbeid, i sine læringsprogram og gudstjenester. Dette åpner nye rom for migranter i lokalkirken, og nye læringsmuligheter for ansatte, frivillige og skaper et større fellesskap.

ARTIKKEL

ET FELLESSKAP PÅ TVERS AV FOLK FRA MANGE NASJONALITETER, PÅ TVERS AV KULTURER OG KIRKESAMFUNN

AV MAICON STEUERNAGEL, MISJONÆR SENDT FRA BRASIL TIL NORGE GJENNOM DET NORSKE MISJONSSKAP
MAICONSS@GMAIL.COM

Oslo International Church ble dannet høsten 2004 ut fra et samarbeid mellom Det Norske Misjonsselskap (NMS) og Oslo Bispedømme. Oslo er en by med mange nasjonaliteter: innvandrere, turister, internasjonale studenter, korttidsansatte osv. Spørsmålet var om kirken hadde et tilbud, spesielt til dem som ikke kan norsk godt nok. Da ble Oslo Internasjonale Menighet (OiC) til, et engelsktalende fellesskap som samler folk fra mange forskjellige nasjonaliteter på tvers av kulturer og kirkesamfunn.

Tiden har gått, og OiC har opplevd mange forskjellige sesonger, utfordringer og gleder. Vi har vokst og modnet, og i dag møtes vi til gudstjeneste i Bakkehaugen Kirke hver eneste søndag. Etter at alle er sammen om velkomstord, bønn

og lovsang, går barna ned til sitt eget opplegg som er på norsk. Etter at gudstjenesten er slutt, og vi har sunget velsignelsen sammen, samler vi oss til kirkekaffe. Det er ofte god mat, og det er alltid godt fellesskap: Folk blir og snakker rundt bordene og blir bedre kjent med hverandre. Til slutt rydder vi opp (Jo, vi, for i OiC er vi helt avhengig av frivillighet) og sier ha det.

For mange blir det ikke en hel uke før de treffes på nytt. Mange samles i små husfelleskap som vi kaller "growth groups". Det er stedet for å vokse og modnes, både i vennskap og som kristne. Der deler vi liv, ber sammen og for hverandre og studerer Bibelen. Noen treffes også innimellom for å planlegge og forberede ting. OiC sin eneste ansatte er pastoren i 70 %. Det

har ikke bare å gjøre med våre økonomiske begrensinger, men med måten vi har valgt å være menighet på. Vi har organisert oss i ”tjenestegrupper”, og det er menigheten selv som dermed driver med lovsang, søndagsskole, kirkekafe, media, smågrupper, arrangement og alt annet vi mener er verdt og viktig å gjennomføre.

Det var en kort beskrivelse av oss. Det kunne ha vært en beskrivelse av mange andre menigheter også. Kanskje det viktigste spørsmål å stille oss ikke er hva vi gjør, men hvorfor vi gjør det på tvers av kulturer og nasjonaliteter. For det første synes vi at det tverrkulturelle er en berikelse selv om det selvsagt skaper utfordringer.

Det er noen dypere grunner også. Noen ganger sier folk at det vi gjør, er en smakebit av himmelen. Selv om vi alle har en lang vei å gå før vi begynner virkelig å ligne himmelen, er det en enkel måte å si noe som Bibelen selv sier. Det har med den enheten Jesus ber om i Johannes 17. Når Bibelen forteller oss om enhet, så er det snakk om minst to dimensjoner. Én med løftet om perfekt enhet når Jesus kommer igjen. Det handler om ”da”. Den andre dimensjonen er kallet til enheten mens vi følger Jesus. Den handler om ”nå”.

Når vi snakker om ”da”-dimensjonen, er det kanskje Johannes Åpenbaring som beskriver den best for oss: *”Deretter så jeg en skare så stor at ingen kunne telle den, av alle nasjoner og stammer, folk og tungemål. De sto foran tronen og Lammet.”* (Åp 7,9) Johannes viser oss et bilde av alle folkeslag og kulturer samlet foran tronen og Lammet, og *”alt det dyrebare og verdifulle folkene eier, skal de føre inn i den”* (Åp 21,26).

Grunnen for at dette kan skje, er Lammet. Enheten vår er på grunn av og i Kristus. Til ham er vi kalt; i ham finner vi frelse; livet han ga, gir liv til oss alle, slik at vi i ham hører sammen og blir til én kropp, som Paulus sier. Og fordi Jesus har

gjort sitt oppdrag ferdig og perfekt, hører vi sammen for evigheten. I evighetens perspektiv er ikke det å være samlet på tvers av kulturer og nasjonaliteter unntaket!

Denne perfekte enheten er ikke det vi opplever ennå. Likevel er vi kalt til enhet også ”på vei”, her og nå. Og da må vi si først og fremst, høyt og tydelig, at med Jesu seier på korset, med sin død og oppstandelse: *”Her er det ikke greker eller jøde, omskåret eller uomskåret, barbar, skyter, slave eller fri. Nei, Kristus er alt og i alle.”* (Kol 3,11) Dette er ikke bare ønskedrømmer; det er en bekreftelse på troen. Vi tror at i Kristus så er dette reelt.

Samtidig erkjenner vi at vi har utfordringer. Vi kommer fra forskjellige kulturer med forskjellige verdier og verdenssyn, og det er ikke alltid like enkelt å forstå hverandre. Vi lever i en verden som er svertet av voldelige splittelser og preget av etniske konflikter, krig og misforståelser. Også vi kristne har våre utfordringer. Vi har lært evangeliet på forskjellige språk; vi har vokst i vår kristne identitet i forskjellige kirker og kirkesamfunn, har lært å tilbe, be, preke og være disipler innenfor rammen av våre kulturer. Likevel hører vi sammen, og vitnesbyrdet vårt er ikke pålitelig hvis dette ikke er synlig.

Derfor finnes OiC – ikke fordi alle menigheter bør se sånn ut, men fordi det går an å være en menighet på tvers av kulturer og nasjonaliteter. Dermed inkluderer vi mennesker som kanskje ikke hadde funnet en plass ellers. Dermed sender vi ut folk fra menigheten med den erfaringen. Dermed vil vi være en utfordring og et vitnesbyrd – til verden, til Kirken og menighetene rundt omkring, og daglig til oss selv. Da Den hellige ånd kom i Apostlenes Gjerninger kapittel 2, var det folk fra mange nasjoner i Jerusalem, og de fikk høre om Guds under på et språk de kunne forstå. Sånn vil vi at det skal være i Oslo, og det ønsker vi å være med på.

MISJON SOM RESSURS I UNGDOMSARBEIDET

ERFARINGER FRA DRØBAK OG FROGN MENIGHET

AV ØYVIND REFVIK, PREST I DRØBAK
OYVIND.REFVIK@FROGN.KIRKEN.NO

En av mine medstudenter på Misjons høyskolen fortalte at han valgte denne presteskolen ikke fordi han hadde et kall til å bli misjonær, men fordi han hadde sett hvordan en prest utdannet der hadde brukt misjonsprosjektet til å samle menigheten og drive menighetsbygging lokalt. Norsk kirkeliv har gjennom de siste århundrene fått mye igjen for å ha kontakt med kirker i andre land og erfart velsignelsen av å være med å gjøre noe godt for andre. Her kommer en liten beskrivelse fra hvordan misjonsdimensjonen har vært til velsignelse for menighetsarbeidet i Drøbak og Frogn menighet hvor jeg arbeider som ungdomsprest.

Drøbak og Frogn menighet har ca. 12 000 medlemmer. Ca. 60 % av 14 åringene er kirkelige konfirmanter. De siste årene har vi startet opp toårig ungdomslederkurs etter konfirmasjonstiden, månedlig ungdomsgudstjeneste med forsangergruppe, kor og band, ungdomskvelder og KRIK. Vi har slitt for å inkludere ungdom i 17–18-årsalderen i menighetsarbeidet. For å nå flere av dem har vi startet opp en Brasil-fest.

Drøbak og Frogn menighet har de siste ti årene støttet kirkelig undervisningsarbeid i den lutherske kirken i Brasil (IECLB) gjennom NMS. Fra 1974 til 2014 hadde NMS misjonærer i Brasil. I dag har den lutherske kirken i Brasil misjonærer i Norge. Carol og Maicon Steuernagel kom til Norge i 2010 og jobber i Oslo Internasjonale menighet. I 2010–12 jobbet de i deltidsstilling i ungdomsarbeidet i Drøbak også. Maicon hadde gått på misjonær-/presteskolen FATEV i Curitiba, som vi i Drøbak og Frogn støttet. De sist to årene har vi hatt praksisstudenter fra Brasil fra

denne presteskolen her. De er med på et freds-korps-sponset utvekslingsprogram gjennom Hald internasjonale senter¹. Det var også en ungdom som reiste til Brasil fra Drøbak i 2011–12 gjennom Hald internasjonale senter. Det kan være en utfordring å ha studenter som bare snakker engelsk, men erfaringsvis i ungdomsarbeidet har det fungert bra hos oss. Det er et privilegium å få høyt motiverte, kompetente og kontaktskapende studenter inn i ungdomsarbeidet vårt. De fleste ungdommer som bor i Drøbak og Frogn, flytter etter videregående for å studere, så det å ha noen studenter i 20-årene inn i konfirmant og ungdomsarbeidet er en berikelse.

Gjennom våre kontakter la det seg til rette å arrangere en studietur i 2013 til Brasil. Dette ble en tur for 17-åringene som har vært med på ungdomslederkurs og vært medarbeidere i ungdomsarbeidet. Vi har, som sagt, slitt med å involvere denne aldersgruppen. Denne turen ble en belønning, gulrot og dannelsesreise for målgruppen, som gjorde at vi fikk involvert en gruppe i menighetens arbeid. Vi besøkte utsendelsesmenigheten til Carol og Maicon, lagde vennskapsavtale med dem og fikk være med og se ungdomsarbeidet der. Dermed fikk våre ungdommer erfare en annen kirkevirkelighet med stort og levende ungdomsarbeid i et land som ikke er så sekulært som vårt. De fikk bo hjemme hos familiene til ungdommene i menigheten og erfare at de har brødre og søstre i Kristus rundt om i verden. I tillegg besøkte vi en nyplanted menighet i et slumstrøk sør i Brasil. De hadde en visjon om å starte opp et hjelpesenter for barn og unge. Dette ble et prosjekt som vi fikk støtte gjennom NMS.

Etter turen har ungdommene, misjonsfor-
eningene og menighetsrådet gått sammen for å
samle inn penger for å starte dette hjelpesenteret.
Med et engasjement som samler menigheten fra
ungdom til eldre, er det mulig å samle inn et
sekssifret beløp i året. Skole, lokalavis og nærings-
liv lar seg lett sjarmere av ungdommer som vil
gjøre en innsats for fattige!

I 2014 fikk vi gjenbesøk fra Brasil støttet av
organisasjonen Vennskap Nord-Sør. Ungdoms-
ledere fra vennskapsmenigheten vår og fra vår
menighet hadde lederseminar og arrangerte ung-
domsleir. Vennskapsbånd ble knyttet, og Face-
book gjør avstanden liten.

Det koster tid og penger å ha et slikt inter-
nasjonalt engasjement. Men erfaringene våre er
at det gir mye tilbake. Og jeg er ganske sikker på
at det er vi i Norge som får mest.

¹ Hald Internasjonale Senter er en fagskole i tverr-
kulturell forståelse og internasjonalt arbeid med
fokus på bistand, misjon og ledelse. Laget, NMS og
Strømmestiftelsen utveksler ungdom i alderen 18 til
25 år gjennom programmene Focus, Connect og
Act Now. Norske studenter får 6,5 måneders praksis
i Afrika, Sør-Amerika eller Asia. Utenlandske stu-
denter har praksis i Norge. For mer informasjon,
se www.hald.no!

INNLEGG

KOMMUNEREFORM, KIRKEORDNING OG PRESTETJENESTEN

AV ØYSTEIN DAHLE, DIREKTØR, AVDELING FOR UTVIKLING OG FORVALTNING,
KA KIRKELIG ARBEIDSGIVER- OG INTERESSEORGANISASJON
OYSTEIN.DAHLE@KA.NO

I et innlegg i forrige utgave av LK ønsker Martin
Enstad å se sammenhengen mellom en varslet
kommunereform og arbeidet med framtidig
kirkereform. En omfattende kommunereform vil
medføre stor omstilling i Den norske kirke, og
det er positivt at Enstad vil drøfte hvilke mulig-
heter og utfordringer en slik omstilling har for
kirkelig organisering og ledelse. Jeg har imidlertid
motforestillinger til flere av Enstad løsningsfor-
slag for en framtidig kirkeordning.

FORTSATT TO ARBEIDSGIVERLINJER

Enstad vesentlige anliggende synes å være ønsket
om å videreføre dagens todelte struktur der
prestene utgjør en egen arbeidsgiverlinje, mens
alle de andre i kirka er tilsatt av et sokneorgan.
Enstad er lite opptatt av å drøfte noen av de store
kostnadene som den todelte strukturen påfører
kirka når det gjelder svekket felles målfokus,
krevende samarbeidsforhold, planlegging på tvers
av linjer, unødig ressursbruk og vanskelig kon-

flikthåndtering. I stedet omtales ønsket om én arbeidsgiverlinje som et ”saliggjørende mantra som bør revurderes”. Det framstår som et ukløkt signal fra en lederkandidat i Presteforeningen at ønsket fra flere Kirkemøter og de fleste arbeidstakerorganisasjonene på kirkelig sektor omtales på denne måten.

Enstad er mest opptatt av mulighetene som en fortsatt todelt struktur kan gi. Her legges vekt på at prestene skal være biskopens, bispemøtes og Kirkemøtets forlengede arm inn i menighetene. Det skal være prestens oppgave i menighetsråd og fellesråd å sørge for at vedtak i Kirkemøte og bispedømmeråd følges opp lokalt. Enstad ønsker å gi menighetsprestene et hovedansvar i å ivareta det nasjonale og regionale kirkedemokratiet slik at det lokale kirkedemokratiet ikke blir for dominerende.

De fleste vil være enig i at det er behov for ordninger som ivaretar balansen mellom lokal-kirkelig selvstendighet og sentralkirkelig styring. Jeg er imidlertid usikker på om det er rett vei å gå å legge så stor del av dette ansvaret på prestene. Når kirkemedlemmer omtaler den lokale presten som ”presten vår” sier det mye om styrken i prestenes lokale tilhørighet. Hvis prestene i økende grad skal få rollen som utsendte medarbeidere fra den nasjonale kirke, vil prestens lokale identitet bli svekket. Også hensynet til prestenes faglige selvstendighet og forkynnensens frihet blir utfordret av Enstads vektlegging av sentralkirkelige planer og programmer som retningsgivende for presterjenesten (Hvorfor er det så viktig å sikre presterjenestens organisatorisk uavhengighet fra den lokale kirke samtidig som det ikke gis noen motforestillinger til å knytte presten til kirken sentralt? Hvordan vil prestenes rolle bli preget av dette?).

Det er behov for tilsyn i kirka, og det er nødvendig at Kirkemøtet på flere områder kan opp- tre på vegne av hele Den norske kirke. Utfordringene det er å stå i dilemmaet mellom lokal frihet og forpliktelsen på et større fellesskap, omfatter alle kirkelige tilsatte. Ordninger for tilsyn og ordninger som binder kirka sammen, bør i prinsippet omfatte både rådsorganer og tilsatte.

HVA ER ÅNDELIG LEDELSE?

Enstad omtaler flere ganger behovet for åndelig ledelse i kirken. I tillegg omtaler han kirken som en åndelig organisasjon og institusjon, og han peker på åndelige oppgaver i menigheten. Det er imidlertid uklart hvordan Enstad forstår begrepet *åndelig*, selv om det er en tendens til at begrepet åndelig i hovedsak knyttes til biskoper og prester. Bruk av begrepet *åndelig* i en diskusjon om organisasjon og ledelse bør presiseres for å unngå at det tilslører samtalen eller bidrar til misforståelser. Hvordan definerer Enstad begrepet ”åndelige oppgaver” i denne sammenhengen? Omfattes oppdraget til de valgte rådene av hans definisjon av ”åndelige oppgaver”? Vil åndelig ledelse også være et aspekt for dem som satt til å lede på vegne av rådsorganene?

DAGLIG LEDELSE

Enstad tilkjenner et klart behov for at det finnes daglig ledelse i soknet. Han mener at soknepresten er en god kandidat til et slik oppgave ut fra prestens kompetanse, faglige integritet og vigslingsløfter. Det er et allment og vesentlig kjennetegn ved lederrollen i en organisasjon at den baserer seg på et oppdrag som er overdratt fra en ansvarlig instans. Jeg er åpen for at sokneprester kan være daglige ledere for menighetsrådets virksomhet. Det er imidlertid krevende for lokalmenigheten å overlate et lederansvar til sokneprest hvis han/hun både organisatorisk og i sin identitet insisterer på uavhengighet i forhold til soknets organer. Hvem er sokneprestens oppdragsgiver hvis han/hun blir daglig leder for menighetsrådets virksomhet?

KOMMUNEREFORM

KA vil arbeide for kirkeordning som videreutvikler lokalkirkelig engasjement, handlekraft og selvstendighet. Vi tror det kan styrke både presterjenesten og menighetsarbeidet for øvrig hvis de som arbeider lokalt har felles arbeidsgiver. En kommunereform kan bidra til en utvikling mot mer robuste kirkelige enheter som kan holde sammen faglige ressurser og demokratisk forankring i soknet.

I samarbeid med Det teologiske Menighetsfakultet inviterer Institutt for Sjelesorg ved Modum Bad og St. Lukas-stiftelsen i Sverige til:

SVENSK-NORSK VIDEREUTDANNING I SJELESORG (20STP)

Kurset vektlegger tverrfaglighet og erfaringer på tvers av landegrensene. En ønsker å gi deltakerne mulighet til å utvikle sin identitet som sjelesorgere gjennom økt kunnskap, ferdighetstrening, personlig bearbeiding og åndelig fordypning. Utdanningen er beregnet på prester, diakoner og kateketer. Kurset har plass til 24 deltakere, 12 fra Norge og 12 fra Sverige. Kurset legger inngående vekt på arbeid med sjelesorgerisk materiale fra tjenesten i form av case-studier. Pensumlitteraturen er variert; teologisk, sjelesorgfaglig og skjønnlitterært.

Temaområde og arbeidsform

Studiet består av en kursuke i halvåret, totalt 4 kursuker (to i Norge og to i Sverige). I kursukene arbeides det hovedsakelig i grupper: Plenumsgruppe, litteraturgruppe, veiledningsgruppe med case og basisgruppe for personlig refleksjon, bearbeiding og fordypning. Første kursuke er uke 41 2015 på Institutt for Sjelesorg, Modum Bad. Deretter uke 11 2016 på Marielund ved Stockholm, uke 41 2016 ved Institutt for Sjelesorg og til sist uke 11 2017 på Marielund.

Tema for kursukene:

- Kursuke 1: *Ansiktet* – sjelesorgens egenart
- Kursuke 2: *Livsrommet* – sjelesorgens kulturelle kontekst
- Kursuke 3: *Horisonten* – Sjelesorgens teologiske grunn
- Kursuke 4: *Kilden* – Erfaringens språk i sjelesorgen

Disse temaene vil under hver kursuke belyses gjennom en vekslning mellom perspektivene ”Omsorg”, ”Besinning”, ”Tolkning” og ”Fordypning”. Mellom kursukene er det en mellomliggende studiedag i de enkelte land. Studiedagene er beregnet for veiledning av kasuistikker sammen med kursledere.

Studiekrav

For å få kurset godkjent med 20 stp må studenten ha avlagt følgende studiekrav:

- Deltagelse på minimum 75 % av undervisningen
- Mappelivering (refleksjonsnotat over anvist litteratur)
- Levert 7 case-beskrivelser
- Delta på gruppeprosjekt med fremføring i siste kursuke
- Skriftlige innleveringer samt gruppeprosjekt vurderes til godkjent/ikke godkjent

Økonomi

Kurset koster 34 000,- per person. Dette inkluderer kursavgift, kost og losji ifm ukessamlingene, samt semesteravgift ved MF. Prisen dekker ikke reiseutgifter og litteratur.

Søknadsfrist: 15. mars 2015 for statsansatte prester. Alle andre søkere: 15. mai.

Søknadsskjema finnes på www.sjelesorg.no. Søknad med vedlegg og arbeidsgivers anbefaling sendes direkte til Institutt for Sjelesorg, Modum Bad, 3370 Vikersund.

Vedlegg: En kort begrunnelse for søkerens motivasjon, bekrefteelse på eget navn og personnummer, samt dokumentert studiekompetanse.

Mer informasjon

Institutt for Sjelesorg, tlf 32 74 98 30, e-post sjelesorg@modum-bad.no, se også www.sjelesorg.no

KOMMUNEREFORM OG EN KIRKEORDNING SOM FORTSATT ER SYNODAL, EPISKOPAL OG KONGREGASJONAL

AV MARTIN ENSTAD, LEDERKANDIDAT VED PRESTEFORENINGENS GENERALFORSAMLING MARS 2015
MARTIN.ENSTAD@GMAIL.COM

Det er gledelig at KA-direktør Øystein Dahle vil delta i en samtale om kommunereformens konsekvenser for den framtidige kirkeordningen. Så lenge den kirkelige finansieringen er knyttet til kommunen, vil kommunekartet med nødvendighet påvirke den kirkelige organiseringen. Mitt hovedanliggende er å sette dette på dagsorden for realistisk kunne drøfte hva dette gir av muligheter og begrensinger i hva som er en hensiktsmessig organisering av kirken.

Jeg er undrende til at Dahle mener jeg er lite opptatt av å drøfte utfordringer knyttet til de to linjene. Et vesentlig moment med den modellen jeg skisserer, er jo at kommunereformen kan gi oss en mulighet til å slå sammen de to praktisk begrunnede nivåene i vår kirke: prostiene og de kirkelige fellesrådene. Som jeg skrev: "Vi vil gjennomgående i kirken få et nivå der man kan koordinere både prestedtjenesten og fellesrådets ressurser innenfor det samme geografiske området. Tunge administrative oppgaver som arbeidsgiveransvar for fellesrådsansatte, personaladministrasjonen av presteskaper, økonomi, bygg og kirkegårder vil naturlig løses på dette kommunenivået." Dette vil gi én arbeidsgiverrepresentant for begge linjer, på samme kontor, med ansvar for samme geografiske område. Når prosten da i tillegg er medlem av fellesrådet, så burde alt ligge til rette for å løse de utfordringene Dahle peker på.

Dahle sette fokus på presterollen i stedet for maktfordelingen i kirkestrukturen når han leser meg slik at jeg legger vekt "på at prestene skal

være biskopens, bispemøtes og Kirkemøtets forlengede arm inn i menighetene". Jeg står for at arbeidsgiverlinjen fra biskop til kapellan har vært et av de sterke bånd som har bundet våre nesten 1300 sokn og drøyt 400 fellesråd sammen til én kirke. Det er vanskelig å se hvor Dahle har det fra når han tillegger meg at presten i "økende grad skal få rollen som utsendte medarbeidere fra den nasjonale kirke". Hvor kom "økende grad" fra? Jeg er godt fornøyd om presten, som i dag, blir funnet skikket og ordinert av biskopen og ansatt av bispedømmet til å virke lokalt, i et samvirke med menighetsrådet.

Jeg ønsker en kirke som fortsatt er synodal, episkopal og kongregasjonal, og med en maktfordeling slik vi kjenner den i dag. Jeg mener det er et gode at en majoritetskirke må bruke tid på å lete etter felles løsninger og kompromisser. Derfor ønsker jeg ikke all makt verken i Kirkemøtet, i bispedømmerådet eller lokalt. Dahle er selvsagt godt kjent med den makt det ligger i å ha ansatte. Ansatte er verktøy for å nå organisasjonens mål. Å flytte omtrent 1200 prestestillinger ned på lokalnivået i kirken vil uten tvil styrke Den norske kirkes kongregasjonalistiske trekk, og svekke både de synodale og de episkopale trekk ved vår kirke. Jeg har før gitt uttrykk for at det ville bli "særlig interessant å se hvilken rolle Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA) velger å spille i denne debatten". Skal jeg lese Dahle sitt innlegg som en bekreftelse for at KA ensidig ønsker å styrke kirkens kongregasjonalistiske trekk? I så fall er det

å håpe at Kirkemøtet tenker seg om en gang til før de velger sin framtidige arbeidsgiverorganisasjon.

Dahle løfter et viktig tema når han etterspør en definisjon av åndelig. I stor grad kan nok ordet erstattes av religiøs. Kirken er en religiøs organisasjon; biskopen er en religiøs leder; lekfolket er en religiøs og demokratisk størrelse. Enhver leder i en religiøs organisasjon vil da naturlig defineres som en religiøs leder. Men er personalsjefen i Oslo bispedømme en åndelig leder? Er bygg- og anleggssjefen i Oslo kirkelige fellesråd en åndelig leder? Jeg tror for de fleste gir det intuitiv mening å etablere et skille mellom ulike ledere i religiøse organisasjoner og kalle biskop, prost, prest og andre vigslede medarbeidere for åndelige ledere. Det handler om kirkens forventning til at dette er mennesker som gjennom personlig forpliktelse og etter kirkens kall er funnet skikket og tar et spesielt ansvar for kirkens oppdrag til å forkynde evangeliet, forvalte sakramentene, feire messen, lære opp de døpte og sette evangeliet ut i diakonal handling. Dette er medarbeidere der kirken stiller krav til evnen til å identifisere seg med kirkens budskap og på ulikt vis målberre kirkens oppdrag i verden. Og det er vel derfor at tjenesteordningen for menighetsprester bruker nettopp begrepet åndelig ledelse når den sier om menighetspresten sin tjeneste: "I forvaltningen av Ord og sakrament utøver alle menighetsprester et pastoralt lederansvar og bidrar til strategisk og åndelig ledelse i og av menigheten." Åndelige oppgaver er nettopp de oppgaver i en religiøs organisasjon, som er tett knyttet til kirkens oppdrag. Og de skiller seg fra andre helt nødvendige oppgaver som administrasjon og forvaltning, som i sin karakter og innhold er mer allmenne.

Dahle lurer på om oppdraget til de valgte rådene omfattes av min definisjon av "åndelige oppgaver", og om åndelig ledelse også er et aspekt for dem som satt til å lede på vegne av rådsorganene? Kirken er som kjent forsamlingen av de hellige. Kirkelovens § 9 tydeliggjør menighetsrådet som et organ med åndelige oppgaver. Men den samme lovens § 14 tydeliggjør nettopp at kirkelige fellesråd er et organ med hovedsakelig økonomiske, administrative og koordinerende

funksjoner. Den varslede kommunereformen vil tydeliggjøre dette ytterligere. Jeg har ingen intensjoner eller ønsker om å jobbe for en kirkeordning som svekker lekfolkets rolle i kirken; tvert i mot har jeg et klart ønske om å styrke det av soknets organer, som har et klart åndelig oppdrag, menighetsrådet.

I hvor stor grad åndelig ledelse er et aspekt for dem som er satt til å lede på vegne av rådsorganene, vil derfor variere ut fra hvilket rådsorgan vi snakker om. Men samme hva slags lederstilling man har i kirken, kan man ikke frigjøre seg for ansvaret for helheten. Derfor er det også aspekter av åndelig ledelse i kirkevergens og stiftsdirektørens arbeid ved at de er forpliktet på kirkens verdigrunnlag og mål. Og samtidig er det slik at de som har lederstillinger med et tydelig åndelig begrunnet ledermandat, ikke utøver dette i tomme luften frigjort fra det materielle, og bør derfor heller ikke sjaltes ut fra f.eks. budsjettprosesser.

Det er gledelig at Dahle ser på soknepresten som en naturlig daglig leder for menighetsrådets virksomhet. Jeg ser ikke helt hvor Dahle tar det fra at jeg ønsker sokneprester som i sin identitet insisterer på uavhengighet fra soknets organer. Tvert imot tror jeg at dagens og framtidens sokneprester har en sterk identitet knyttet til soknet. Man er menighetens prest, og samtidig biskopens prest. Det er ikke noe nytt i vår kirke å forstå kirkens liv, lokalt, regionalt og nasjonalt, som et samvirke mellom lekfolket og dem som har ansvar for tjenesten med Ord og sakrament. Hvis det er vilje, så skal vi sikkert klare å tegne ut modeller for soknepresten som den daglige lederen for soknets virksomhet uten verken å ta fra henne plassen i menighetsrådet eller å gi henne en ny arbeidsgiver.

En kirkeordning der vi i kjølvannet av en kommunereform slår sammen fellesråd og prosti, vil kreve små endringer i kirkeorganisasjonen. Det vil skape rom for en tredelt ledermodell i kirken med bred legitimitet. Og det vil bevare vår kirkes kjennetegn som synodal, episkopal og kongregasjonal. Og modellen er tilpasset en av de viktigste forutsetningene for en hver organisasjon: (den todelte) finansieringsmodellen.

SØNDAGSTEKSTEN

PÅL KRISTIAN BALSTAD - HILDE BARSNES - KJELL A. SKARTSETERHAGEN

3. SØNDAG I FASTETIDEN - 4. SØNDAG I FASTETIDEN MARIA BUDSKAPSDAG

3. SØNDAG I FASTETIDEN

8. MARS 2015

Prekentekest: Ef 6,10–18

Lesetekster: Job 2,1–10 / Mark 9,17–29

Liturgisk farge: Fiolett

TIL DAGEN

Fastetidens stridsperspektiv i møte med det onde får uttrykk gjennom dagens tekster: Å kjempe troens gode strid. I dag er det også FN's internasjonale kvinunedag, og det er naturlig å la denne dagen preges av det. Det er en spennende parallell mellom tekstene og den kamp som kjempes for kvinners grunnleggende rettigheter i verden. Jeg tror mange kvinner med krigs-, sult- og fattigdomserfaring i denne verden vil kunne kjenne seg igjen i kampperspektivet som Paulus skriver om, og de vil nok i større grad enn jeg kunne fortelle om ondskapens angrep i denne verden. Det er for lett å avskrive dagens tekster med å si: "Jeg tror ikke på djevelen," når så mange mennesker opplever kampen mot det onde så sterkt, ja, som en kamp på liv og død.

KAMPEN FOR DET GODE - MED BÅDE INDRE OG YTRE KAMP

Vår tekst tar utgangspunkt i krigsmetaforer og i hvordan man skal kle seg i krig for å stå i mot fiendens angrep, et sterkt bilde, midt i en verden av ufred og lidelse – i en verdens som sulter og tørster etter rettferdighet.

Paulus rettleder og veileder menigheten i Efesos, og i forkant av vår tekst går han gjennom en hustavle med utgangspunkt i spørsmålet om hvordan man kan leve et hellig liv etter de ti bud. Vår tekst står kontrast til det tidligere, for fra et jordnært og mellommenneskelig perspektiv så kan en få inntrykk av at Paulus plutselig fokuserer på åndskamp og kamp mot åndskrefter. En annen måte å lese teksten på er ikke å løsrive den fra det som er beskrevet i tidligere kapitler, og dermed knytte vår tekst opp til kampen kristne står i for å holde Guds gode bud. Det krever noe av oss å leve som lysets barn midt i "dette mørket", og jeg synes det gir god mening å se prekentekesten i lys av det perspektivet.

TIL TEKSTEN

Teksten innledes med en utfordring om å ta på Guds rustning. Paulus har tidligere beskrevet et liv i etterfølgelse av Kristus med utfordringen "Lev i kjærlighet" (5,2) og "Lev som lysets barn!" (5,8) Bygg identitet, ekteskap og familierelasjoner på gode verdier! Så kommer rettleiding til ektemenn, koner, barn, slaver osv. Å bli sterke i

Herren handler, slik jeg forstår Paulus, om å utruste seg til å stå i livets kamp for det gode, for budene.

Om budene kan vi si at de er gitt av Gud for å verne om livet. Verner de om livet og det gode oss i mellom, så er det viktig at vi holder dem hellige så det ikke oppstår splid og vanskeligheter mellom oss. Det er en ytre og en indre kamp som må kjempes for å verne om det gode. I kapittel 4 snakker Paulus om kampen mellom det gamle og det nye mennesket, og muligvis er det denne kampen han beskriver.

TIL PREKENEN

Jeg synes det er en fin struktur allerede i det Paulus skriver, så en mulig inngangsport til prekenarbeidet er å arbeide seg gjennom teksten tema for tema.

Guds fulle rustning

Det er ikke en rustning av metall, men av verdier og holdninger Paulus utfordrer menigheten i Efesos til å ta på seg – å ikle seg et forsvarsverk av det som fremmer fred og barmhjertighet, ikke blod og ødeleggelse.

”Stå da fast” sier Paulus, og jeg blir minnet om Jesu ord fra Luk. 12, 35 om å ”spenne beltet om livet og holde lampene tent” og ”våke og be”. Det handler om være beredt til å stride den gode strid, å brette opp ermene og være klar for arbeid eller krig.

Sannhetens belte

Går man i fotsid kappe som på Jesu tid, så vet man at skal man gjøre arbeid eller kjempe i krig, så må man binde opp kappen med beltet for å være mer bevegelig. Sannhetens belte gjøre oss mer bevegelige. Det lar oss ikke stivne i gamle tankesett; det lar seg ikke stoppe av verken kritiske spørsmål eller vitenskap.

Kle dere i rettferdighetens brynje

Brynjen, et plagg som ser ut som en hettegenser av jern, beskytter mot stikk og skadelige piler. Det kan være nærliggende å tenke rettferdigheten som mål for striden, et mål som skjærmer for listige angrep av makt eller pengebegjær. Eller det kan henvise til Guds rettferdighet slik den kommer til uttrykk i Rom 3,22f. At alle har vi

syndet, men ufortjent og av nåde blir en kjent rettferdig for Gud i Jesus Kristus – den indre strid vi står i med å akseptere nåden når vi aller helst kanskje selv vil gjøre oss fortjent og rettferdige for Gud, ikke en rettferdighet vi skal rose oss av, men som vi skal takke Gud for.

Fredens evangelium

Jesus kommer med fredens evangelium, ikke den fred som verden gir, men Kristi fred (Joh 14,27), den som kan skape fred i verden og fred i hjertene. Fredens evangelium er også freden som er oppstått mellom Gud og mennesker gjennom Jesu død og oppstandelse. Veien til fred går gjennom Jesus og i hans fotspor. Fredens evangelium setter fotavtrykk i denne verden, i menneskers liv. Å ha fredens evangelium som sko handler om å la ens vei være på fredens veier. Sko er viktig om man skal gå langt, nå langt, for det beskytter føttene våre mot slitasje. Å kjenne at evangeliet beskytter på vandringen, ja, ikke bare beskytter, men holder kroppen oppreist.

Troens skjold

Skjold er fra GT brukt i både det historiske og det poetiske materialet. Skjoldet representerer Guds vern mot det onde, fienden. Salme 18,31: Guds vei er fullkommen; Herrens ord er rent. Han er et skjold for alle som søker tilflukt hos ham. Tro er et skjold ved at den setter livet i et større perspektiv; den tydeliggjør for oss hva som egentlig er viktig. Slik blir troen et vern og en drivkraft som stadig utfordrer oss til å stå i troens gode strid, og samtidig la Gud være vårt skjold og vern.

Frelsens hjelm og Åndens sverd

Jes 59 har mange likhetstrekk med vår tekst: ”Han kledde seg i rettferd som brynje og satte frelsens hjelm på hodet. Han kledde seg i hevners drakt og hyllet seg i lidenskapens kappe.” Foruten at plaggene er noe annerledes enn i vår tekst, så forekommer begrepet frelsens hjelm og rettferdighets brynje. Det som er interessant, er at man i Paulus tekst ikke lenger er kledd i hevners drakt. Det er ikke ”øye for øye”, men gudsordet som skal dømme, for dommen er gitt til Gud.

I Hebr 4,12 står det: ”For Guds ord er levende og virkekraftig og skarpere enn noe tveegget sverd. Det trenger igjennom til det kløver sjel og ånd, marg og bein, og dømmer hjertets tanker og planer.” Ja, en kan si at begrepene frelsens hjelm og Åndens sverd vil ivareta tankens kraft og Åndsverkloven, for rettferdighet, fred, tro og frelse har Gud som opphavsmann og fullender.

Våk og be

”Våk og be, legg alt fremfor Gud,” skriver Paulus og utfordrer til å stadig arbeide for det gode. Rettferdighet, fred, tro og frelse er sentrale begreper som vil sette mennesker fri. Kampen som skal kjempes, er troens gode strid (1 Tim 6,12). Det er ingen militær krigserklæring Paulus fremlegger, men det er en oppfordring til å ta med seg Guds virkelighet inn i de livene vi lever. På denne måten blir vi ”sterke i Herren” og kan stå rotfestet og grunnfestet, ja, trygge i troen. Jeg tenker det handler om integritet (lat. integritās, betyr helhet, fullstendighet og renhet). Å ikle seg Guds fulle rustning handler om å styrke ens integritet og leve i Guds virkelighet som setter oss som mennesker inn i en helhet. Kanskje kan man si at det handler om å ikle seg troens integritet.

Paulus utfordrer til et bønneliv hvor alt kommer fram for Gud. Å be i Ånden handler om ikke bare å overøse Gud med bønneemner, men også å være åpen for det Gud vil si gjennom stillhet og ettertanke. Og til sist er det viktig at bønnen ikke bare handler om ens eget liv, men en ”bønn for de hellige”, våre søstre og brødre som kjemper troens gode strid i denne verden.

SALMEFORSLAG

77 Du Ord frå alle æver
81a Du, de forfulgtes Gud
415 Alltid freidig
612 Vår sinn er fylt med glede
679 Du viste oss veien til livet
695 Rop det ut med hjertets jubel

PÅL KRISTIAN BALSTAD
SJØMANNSPREST I KØBENHAVN
PKB@SJØMANNSKIRKEN.NO

4. SØNDAG I FASTETIDEN

15. MARS 2015

Prekentekest: Joh. 3,11–16

Lesetekster: 4 Mos 21,4–9 / 2 Kor 5,18–21

Fortellerstekst 2 Mos 12,1–28

Liturgisk farge: Fiolett

ÅPNE ØYNE!

Hvordan se med åpne øyne det vi ikke ser? Hvordan lytte til hjertes guddommelige slag som forteller om livets under her på jorden og sjelens håpefulle evighet? Hvordan vite og se det vi ser, og samtidig blikk for blikk og hjerteslag for hjerteslag nærme oss det uutgrunnelige, store univers som er kjærlighetens kilde, skapelsens sted og troens under og mysterium. Det er som å gå på vannet, som å ta det første steget i tillit til Guds løfter og kjenne at det bærer? Gud lar oss få oppleve tillit som vår aller første erfaring i livet, og den ligger der som et evig minne i hver enkelt av oss. Å tro er tillit, den samme tillit som er den aller første erfaring vi har her på jorden, av vektløshet og at vi flyter rundt i varmt vann, fullstendig omsluttet av omsorg og trygghet – beskyttet fra alt der ute, inne vår mors mage. Jesus sa at vi måtte bli født på ny, og Nikodemus lurte på hvordan det skulle gå til, og om vi skulle inn igjen nettopp til dette stedet. Så er det kanskje likevel dit vi skal, til vår aller første livserfaring her på jorden, og hente det minnet i vår kropp og sjel og la oss bade på nytt i tillit til ham som rommer hele verden, deg og meg. La oss få berøre på nytt av dåpens vann der vi tillitsfullt legges i Guds hender som bærer og bærer og bærer, og alltid står ved sine løfter.

Den som tror, skal leve! Den som løfter blikket og ber, skal få tilgivelse! For så høyt har Gud elsket verden! Det himmelske er blitt jordisk, og det jordiske er blitt himmelsk!

SAMTALE OM TRO – RELIGIONSIALOG

Vår tekst er hentet fra møte og samtalen mellom Nikodemus, rådsherre og medlem av Sanhedrin, og Jesus. Nikodemus kommer til Jesus om natten, trolig fordi han ikke ønsker å bli sett. Det har også en symbolsk betydning i forhold til de to grupper, de som kommer til lyset, Jesus, og de som ikke gjør det. Men noe har gjort at Nikodemus ønsket å møte Jesus, til tross for sin posisjon som jødisk leder. Når de møtes hilser Nikodemus Jesus på en anerkjennende og diplomatisk måte og sier: ”Rabbi, vi vet at du er en lærer som kommer fra Gud, for ingen kan gjøre de tegn du gjør, uten at Gud er med ham.” Men Jesus går rett til Nikodemus sitt problem og adresserer det: ”Ingen kan se Guds rike hvis han ikke blir født på ny.” Nikodemus sin innvending er konkret, nesten som et barns reaksjon: ”Jammen, en gammel kan da ikke komme inn igjen i sin mors mage.” Kanskje er nettopp denne setningen også et tegn på det uferdige og umodne hos Nikodemus, som ikke ser. Jesus fortsetter og sier: ”Den som ikke blir født av vann og ånd, kan ikke komme inn i Guds rike.” Jesus bruker et bilde om vinden, at vi hører den, men ser den ikke, vet ikke hvor den kommer fra, eller hvor den skal hen, og slik er det med den som er født av Ånden. Nikodemus spør: ”Hvordan kan dette skje?” Her kommer vi til dagens pretekst der Jesus litt oppgitt sier til Nikodemus: ”Du er en lærer for Israel og vet ikke det?”

Og forsetter med å forklare for ham at de taler om det de vet, og vitner om det de har sett, men de vil ikke ta imot, eller høre på dem. Hvordan skal de da kunne tro på ham når han snakker om himmelske ting, når de ikke en gang tror på det som de kan se på jorden. Jesus bruker et bilde om Moses for at Nikodemus skal forstå, om ham som løftet opp slangen i ørkenen slik at folket kunne bli reddet, og at det er det som nå skjer ved at Jesus er kommet, for å redde folket og gi alle som tror evig liv. For så høyt har Gud elsket verden...

TEKSTEN

”Vi vet” i vers 11 plukker opp Nikodemus sin bruk av ”vi vet” i vers 2, og at jødiske ledere ikke vil akseptere det kristne vitnesbyrd om hvem Jesus er. Det virker som han kommer alene, men snakker på vegne av en gruppe. I vers 9 før vår tekst svarer Jesus først Nikodemus direkte i entall, men så forsetter han i flertall, og i vers 19 utvides det til hele verden.

Vi skjønner at Nikodemus er ikke bare en enkeltperson, men en som er representant for hele menneskeheten. Nikodemus snakker først for de jødiske ledere som finner Jesus uforståelig; så snakker han for de jødene som har sett de tegn han har gjort, og tror på grunn av det. Men når Jesus snakker om at det handler om mye mer enn å tro tegn man ser, at det handler om en ny fødsel, da blir det vanskelig og forvirrende for Nikodemus.

Vers 13: Her finner vi den johanneiske forståelsen at Jesus er den eneste kilden til kunnskap om den himmelske verden.

Vers 14–15: Den første av tre steder om Menneskesønnen, som referer til at Jesus skal bli løftet opp til himmelen.

Vers 16: Evangelisten bryter inn i fortellingen med et utsagn om at Guds sendelse av Sønnen skal gi verden liv. Johanneisk eskatologisk forståelse kommer frem her og blir synlig i sammenhengen som vektlegges mellom å tro på Sønnen og ikke bli dømt, men få evig liv.

PREKEN – OM TILLIT OG Å SE, KJÆRLIGHETENS EVANGELIUM!

Kjente og kjære ord, – ord noen av oss har lært utenat, ord som alltid lyder hver gang et menneske blir døpt, og troens frø blir plantet i vårt hjerte. Sterke ord som har hele evangeliets sentrum samlet i en setning, og derfor også med rette er blitt kalt den lille Bibel.

Jeg tror at det er viktig å ta med litt av konteksten rundt denne teksten når en skal preke denne søndagen, og ha med noe om Nikodemus, hvem han var, og at han som alle andre karakterer hos Johannes er et enkeltmenneske, men som er representant for mange andre og er identifikasjonsfigur for oss. Nikodemus kommer til lyset,

men har ennå ikke sett lyset, det sanne lyset som lyser for hvert menneske og får blinde til å se.

Jeg snakker innimellom med folk som synes det er vanskelig å tro, som gjerne vil, som tror det er noe der ute, men hva og hvordan tro? Slik går vi oss lett vill i at tro blir en intellektuell øvelse, noe vi skal oppnå og forstå, og som skal passe inn i våre kategorier og våre oppfatninger. Nikodemus virker å være der også; han er troende jøde; han er nysgjerrig, men han vil at Jesus skal passe inn i hans verden, i stedet for å se at vi blir invitert inn i Guds verden. Vi blir lett mer opptatt av det vi kan se her, enn å åpne oss for det himmelske, og dette ser ut til å være evige spørsmål vi mennesker stiller oss.

Her i Berlin ligger det et minnesmerke etter Berlinmuren som fra 1961 til 1989 delte byen i to, kalt Mauerpark ved Bernauerstraße. Muren var ikke så høy, men den var likevel uoverstigelig. Fra husene på begge sider kunne man se over til den andre siden av muren, men det var allikevel to helt adskilte verdener. På DDR-siden av Berlinmuren var det en øde sone med bevoktning og så enda en mur som var reist for å avholde DDRs borgere fra å rømme. I denne sonen som ble trukket gjennom byen, var det opprinnelig både butikker, gater, kirkegårder og kirker. I Bernauerstraße sto Forsoningskirken, midt mellom de to murene og med vakttårn og grense-soldater rundt seg. Den sto slik i mange år, tom, midt i mellom to murer, to verdener – et flott og høyreist kirkebygg, og fra vest kunne man se tårnet, men muren skjulte og stengte døren. I 1985 bestemte myndighetene i DDR at kirken skulle jevnes med jorda; de ville ikke lenger ha dette flotte høyreiste bygget liggende i dødsonen mellom øst og vest, og det ble sprengt bare få år før murens fall. Stedet er i årene etter ”Die Wende” eller gjenforening blitt et minnested i Berlin, og det er bygget et kapell som bærer navnet Forsoningskirken, som står der i dag. Dette stedet er et ettertankens sted på så mange måter, et sted som forteller en historie om at det å holde mennesker nede ikke er mulig, at murer mellom mennesker og mellom Gud og mennesker er til for å rives, at om en river en kirke, så bygges det en ny i forsoningens tegn. For

kirken har båret navnet Forsoningskirken på grunn av vår Frelser Jesus Kristus lenge før den ble et symbol på gjenforening mellom mennesker og nasjoner.

Det kan virke som vi mennesker har en tendens til å bygge murer i våre liv og i verden, i den tro at vi beskytter oss selv. Sannheten er vel ofte også at vi da i frykt stenger ute kjærlighetens evangelium og de gode gaver som blir gitt oss, og som kan sette oss fri. Det som kan hjelpe oss til å forsones med oss selv og åpne oss for Guds gave, lyset og friheten.

For så høyt elsker Gud verden, deg og meg!

Det var derfor Jesus kom! Det er budskapet, og det er der livet er å finne. Det er en gave Gud raust vil dele ut til alle mennesker som ønsker å ta imot gaven, og som så tydelig ses når et barn blir lagt i Guds hender og døpt i Faderens, Sønnens og Den hellige ånds navn. I dåpen legger Gud troen i vårt hjerte, som en gave. For det er alltid barnet som viser oss veien til Gud, som tillitsfullt åpner hjerte og sinn for underet og for kjærligheten. Jesus kom til oss slik! ”Så enkelt og stille, kom Gud til vår jord, så høyt er jeg elsket av Jesus min bror, han kom fra Guds himmel, Gud selv var han lik, men Jesus ble fattig og jeg er blitt rik.” (2 vers, nr 56, ”En krybbe var vuggen”)

Tro er ikke en hodeøvelse, men en hjertesak!

Jeg hørte en kvinne sa her om dagen: ”Jeg er mye mer interessert i buddhisme og sufisme, for det handler om en måte å leve på, og kristendommen handler bare om å tro. Tro på dogmer og tro på en lære.” Hun fortsatte: ”Jeg tror ikke tro er i nærheten så viktig som det å gå på en åndelig vei og ha en åndelig praksis.” For det første er det interessant å høre hva andre oppfatter er kjernen i kristendommen, og en viktig innsikt for oss som skal forkynne. For kristendommen handler da absolutt om å følge ham som er veien, og det er det som er tro. Tro er tillit til Gud, som å kaste seg ut på tusen favners dyp, som Søren Kierkegaard beskrev det. Når du kaver og strever, vil du synke, men om du slapper av og har tillit, vil du flyte, at Gud er vår støtte, grunnen vi står på og vårt trygge sted. Mange steder i Det nye testamentet finner vi disse

MARIA BUDSKAPSDAG

22. MARS 2015

ordene: ”Vær ikke reddel!” Vekst i tillitsfull tro kaster ut angsten i våre liv. Tenk, dersom vi kunne kaste ut angsten og frykten fra våre liv, hvor fri ville vi da være, hvor mye ville vi da ikke kunne være tilstede i øyeblikket, og hvor sterkt kunne vi ikke da elske! Tro som radikal tillit har en transformerende kraft.

Tro handler også om å se. En måte å se på er å se ”det som er”, som H. Richard Niebuhr skrev i boken ”The Responsible Self”. Hvordan vi ser ”det som er”, vil også påvirke hvordan vi ser på livet. Vi kan se på livet som livgivende og nærende. Det er fylt av under og skjønnhet, å se virkeligheten som nådefull. Det er det Jesus snakker om når han forteller om fuglene under himmelen og liljene på marken. Gud gir dem mat, klær; Gud er generøs. Når vi tar inn det gudsbildet, kan det også hjelpe oss å ha tillit til Gud og ta bort frykten og vår stadige behov for å beskytte oss selv. Det kan hjelpe oss til å være tilstede i våre liv og gir oss muligheten til å elske. Dette var det også Martin Luther så radikalt oppdaget, og det forandret hele hans syn på Gud og hans livsvei, og har også gjort det for mange siden den gang, når vi nå nærmer oss 500 års jubileet for tesene hans i nabobyen min, Wittenberg. Vi får et nytt liv, et nytt syn på livet og en ny måte å leve på, gitt oss av Jesus Kristus, for så høyt elsket Gud verden!

Så håper jeg dette kan gi inspirasjon til en preken med Nikodemus som innfallsvinkel og ramme, og med tema om hva det er å tro, om våre murer, om å se og leve med Gud og i Gud!

FORSLAG TIL SALMER:

- 56 En krybbe var vuggen
- 734 Guds kjærleik er som stranda og som graset
- 706 Gud du er ikke i min verden
- 703 Å, for djup i Jesu kjærleik
- 440 Kom, kom og hør
- 449 Som et barn ble du båret til meg
- 342 Amazing grace
- 344 O Jesus åpne du mitt øye

HILDE BARSNES
SJØMANNSPREST I BERLIN
HILDE.BARSNES@GMAIL.COM

Prekentekest: Luk 1,46–55

Lesetekster: Jeremia 33,14–17 / Ef 1,3–6

Fortelling: Lukas 1,26–38

Liturgisk farge: Hvit

Jeg lurer på hvilke tanker den unge kvinnen gjorde om sin framtid, hvilke drømmer og forventninger hun hadde – ambisjoner? Gifte seg? Sikkert. Få barn? Ja. Bli elsket av en trofast og fin mann? Uten tvil. Hun så nok for seg mange lunkne hverdager i Nasaret med kvinneprat på torget eller ved brønnen. Eller kanskje hun tenkte seg rollen som husfrue i et overklassehjem... hos de rike kjenningene i Kana... ja, hvorfor ikke?

Vi vet ikke mye om hva livet vil føre med seg. Vi har alle våre drømmer og våre lengsler og har vi stivnet i dette, så merkes det på oss, ja, også på vår forkynnelse. Iblant blir livet ikke slik som vi hadde tenkt oss. Mange minnetaler vitner om dette. Andre ganger overgår det vi opplever, alt vi kunne tenke oss av godt – men oftest blir hverdagen en dag som likner på de andre. Men hva hvis det plutselig står en engel i døra!?

DAGEN OG LOVSANGEN

Maria budskapsdag, eller Marimesse, var fra gammelt lagt til 25. mars, som er nøyaktig ni måneder før juledagen: NATURLIG nok. I et innspill til oss skribenter skriver vår redaksjonssekretær Eyolf Berg at datoen som tilsvarer vår 25. mars i gammeljødisk tradisjon er selve skapelsesdagen, dagen da Herren sa: ”Bli lys!” I noen av de orientalsk ortodokse kirkene finnes det en gammel tradisjon som sier at det var nettopp derfor Herren valgte den datoen for selve inkarnasjonsunderet: Det sanne lys – som lyser for hvert menneske – kom til verden, ja, tok bolig i Maria.

Feiringen av 25. mars kommer ifølge dette altså for 25. desembers feiring av Jesu fødsel og bestemmer dennes plassering i året. Det ”riktige” hadde derfor vært å holde på dagens dato og feire 25. mars, ikke på nærmeste søndag. Nok om det: Søndagen bryter inn med sitt hvite, rene gledeskjær inn i den alvorstunge fiolette fastetida.

Maria fremstilles ofte med løftede hender, i den såkalte orantstillingen: Hun ber og tar i mot; det ene henger sammen med det andre. Å lytte og å ta imot og så gi – det er pulsen i Marias liv og i kristenlivet. Maria tar imot Ordet fra Gud, som blir menneske i henne, og hun synger selv ord ut i Israel som er hennes sammenheng, og Ordet gir gjenklang i hele verden. Hun fremstilles noen ganger også med en due på sin skulder: Gjennom Den hellige ånd blir Ordet gjennom henne inkarnert. Et annet navn på dagen er CONCEPTIO DOMINI, ”Herrens unnfangelse”, og det hører sammen med trosbekjennelsens ord ”unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria”.

Teksten vår er en perikope i en av Lukas-evangeliets tre lovsanger i sammenheng med fødselsberetningene til Johannes og Jesus: Marias lovsang *MAGNIFICAT*, Sakarias’ lovsang *BENEDICTUS* og Simeons lovsang *NUNC DIMITTIS*. Disse *CANTICA* har fra gammelt av hatt sine faste plasser i kirkens tidebønner og *MAGNIFICAT* er vesperbønnen.

Se for øvrig side 1299 i den nye salmeboka – med bønneboka! Der har vi en vesper, og Marias lovsang kan også tas ut av vesper og brukes som veksleslesning i en gudstjeneste.

TRE KVINNER

Marias lovsang er i nær slekt med Hannas lovsang i Andre Samuelsboks andre kapitell. Lukas-sangen er spekket med vendinger fra denne.

Hanna synger *”Mitt hjerte fryder seg i Herren. Herren gir meg stor kraft.”* Maria synger: *”Min sjel opphøyer Herren og min ånd fryder seg i Gud min frelser.”* Hanna synger: *”Han reiser den svake opp av støvet og løfter den fattige fra dyngen. Han lar dem sitte blant stormenn.”* Maria synger: *”Han støtte herskere ned fra tronen og løftet opp de lave”.* Hanna synger: *”Han vokter de trofaste på veien,*

men de urettferdige må tie i mørket.” Maria synger: *”Han mettet de sultne med gode gaver, men sendte de rike tomhendte fra seg.”*

Vi ser at både innholdsmessig og i syntaksstruktur likner de to lovsangene på hverandre. Hanna jubler over endelig å bli mor – mor til profeten Samuel. Hennes jubel tilsvare Marias jubel (lovsang), som blir mor i meget ung alder. Begge eier de kvinners naturlige begeistring over å bli mor, men her er det noe mer: Maria, som Hanna, får en plass i Guds og gudsfolkets historie. Ja, Maria gjøres og lar seg gjøre, til et instrument i Guds frelsesplan for hele verden. For Maria var Hannas lovsang en del av den åndelige kapitalen, barnelærdommen. At hun på sin måte tyr til denne når hun skal sette ord på sin glede, er slik sett ikke underlig.

En annen kvinne som er intimt med i sammenhengen her, er Marias slektning Elisabet som går svanger i sjetten måned med døperen Johannes. Når Maria hilser Elisabet sparker Johannes i mors mage. Marias lovsang er et utbrudd og et uttrykk for gleden som de to føler sammen. Hanna, Elisabet og Maria: En hellig tre-menighet, kirke i fosterstadium!

”GUD ER STOR”

... er et uttrykk, et utrop, som vi får mange assosiasjoner ved, og vi forbinder det med islam hvis vi ikke er på Malta der også den kristne kirke bruker ALLAH. Når det ledsager et terrorangrep eller en voldshandling, reagerer vi i vårt innerste, sammen med fromme muslimer. Når på den andre siden det innbyr til bønnestund fra minareten, maner det til ettertanke. For også i den kristne kirke er Gud er stor og gjør menneskene store ved bønn og lovsang og det trefoldige kjærlighetsbud. Gud er stor når han elskes, sammen med ”din neste og deg selv”. Uten dette havner vi i ekstremisme og fanatisme.

Marias lovsang er heller ikke forsiktig og privat – nei, her går det på eksistensen løs. Verbet *MEGALYNEI* betyr å gjøre stor, opphøye: Min sjel gjør Gud stor – kunne også setningen oversettes. Og nå er Gud så stor at han kan la seg føde av en kvinne og blir et lite barn. Et skikkelig MEGA-under!!

Maria stiller seg sammen med den fortidige

Hanna og den samtidige Elisabet og sammen med alle lovsyngende som ved sine kjærlighetsgjerninger øker Guds navns størrelse i verden. Ja, for det er jo mulig. Hvis gudstro bare blir privatreligion, ville den bety lite.

Marias lovsang øker Guds storhet i verden fordi den øker bevisstheten om Guds godhet og Guds handlemåte. "Det finnes en Gud," sier mennesker i ironisk distanse når det skjer noe entydig rettferdig i verden, noe som alle kan anerkjenne og bekrefte. Ja, slik er det. Det finnes en Gud: Herskere blir støtt ned fra tronen og forgår i sine bunkere. Sultne blir mett med gode gaver, og rike har ingenting å finne fordi deres liv er fullt av dem selv.

Marias lovsang blir også en profeti om ham som skal komme, som hun skal føde. Den blir program for hans gjerning. Jesus fra Nasaret spredte dem som har hovmodstanker i hjertet sitt, enten de var fariseere eller prester. Han støtte herskere ned fra tronen i den forstand at de ble avslørt; deres makt var av denne verden og ville snart forgå. Sultne ble mett, enten det var de hungrende ute i ødemarken eller det var de som tørstet etter rettferdighet, inkludering, helse eller frelse, en besatt i en gravhule, en lam på en bære, en toller i en bod eller oppe i et tre. Han oppfylte messiasforventningen i møte med en samaritansk kvinne: *"Det er jeg. Jeg som taler med deg."*

MAGNIFICAT OG GUDSTJENESTEN

Gleden i Marias lovsang er en proklamasjon som har fått gjenklang ut i det offentlige rom og må få det fortsatt. Den har preget, preger og skal og må prege kirkens gudsbilde. Den har sin plass, ikke bare i fellesskapets (tide-)bønnesamlinger, men i hjertet av gudstjenesten – når den lyder i sin opprinnelige form, eller hver gang når en lovsang og salme lyder og gjør Gud større. Slik finner vi det uttrykt i den fabelaktige gudstjenestosalmen som M. B. Landstad har oversatt etter J. O. Wallins gjendiktning av pilegrims-salmen i Salmenes bok, Salme 84 – og det gjelder nå det tredje verset av nr. 549 i Norsk Salmebok:

*Og når salmesangen stiger
opp mot evighetens kyst,
uro stilles, angsten viker,
hjertet banker høyt av lyst.*

*Syng, min sjel, send bønnebud
sent og tidlig hjem til Gud,
mens på jord du som en fremmed
vandrer langt fra faderhjemmet.*

Per Lønning forkynner dette i sin preken (holdt i Majorstuen Kirke 24. mars 1996) over Marias lovsang, der han kommer inn på lovsangens betydning:

"Jo, visst – vi kan si at all god gjerning skaffer plass for Gud, den er en refleks av Skaperens vilje i verden. Men mennesket er skapt til å se dette, si dette, syng om dette – sammen. Guds storhet er noe vi fremmer med vitende og vilje, og fremmer i lag. At Gud blir stor i verden, vil si at han blir kjent, klarere og klarere, av flere og flere, at flokken fylket om hans trone vokser, at vissheten: Gud er Gud, livets kilde, alle tings mening er å være til med Ham, for Ham... at denne vissheten brer seg, at samfunn og omgivelser gjennomdirres av felles glede: "Alle våre kilder er i Deg..."

Gud er stor der menneskers gudstjeneste står sterkt. I Jesu navn. I et folk der sangen til Guds ære toner for tydelig til at noen kan ta feil av den. Der ingen kan smette unna påminnelsen, å observere granner som setter Gud først. Gudstro på annenplass, en hobby blant forten andre, er å si: Jeg tror på rene talemåter."

(fra Per Lønning: Stadig nytt. Prekener. REX Forlag 1997, side 183).

I bønnebokas kapittel Kirkeårsbønner (Holger Lissner) har vi en egen bønn for Maria budskapsdag (se side 1251), som avslutter slik, og den kan gjerne avslutte en preken:

*"Vi ber deg: La din Hellige Ånd overskygge oss,
så Kristus lever i oss
og vi får mot til å tjene deg,
styrke til å være svake
og kjærlighet til å gi.
Da skal også vårt liv kalles hellig
og lovsangen skal lyde mot deg
for den nåde som strømmer imot oss
fra evighet og til evighet."*

Ja og Amen!

KJELL A. SKARTSETERHAGEN
SOKNEPREST I NITTEDAL
KJELL.SKARTSETERHAGEN
@NITTEDAL.KIRKEN.NO

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, universitetslektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord, innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 590,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 800,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 3000.14.73669. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>